

WaterPeilingen

Nummer 3

VWG Nieuwsbrief 15 september 2021

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

VWG Bestuur:

Over de gehouden enquete en gesprekken: er is veel stof om over na te denken aangereikt. Op 27 september heeft het bestuur een eerste bijeenkomst om over de informatie die wij als bouwstenen zien na te denken.

Aan de hand daarvan zal een plan worden opgesteld waarvan u als leden op verschillende momenten kennis kunt nemen en waar uw instemming zal worden gevraagd als het om een nadrukkelijke wijziging gaat.

Ten aanzien van de WaterPeilingen/ Nieuwsbrief zijn enkele opmerkingen gemaakt die zeker aandacht verdienen: vormgeving en het herhalen van berichten.

Op 14 oktober vergadert het bestuur.

VWG data:

De NajaarsExcursie donderdag 7 oktober wordt **uitgesteld**.

Het lukt niet om op zo'n korte termijn na de presentatie van de toegangsmaatregelen door de premier en de minister en de moeizame contacten om een middagprogramma samen te stellen op korte termijn een volwaardige bijeenkomst te organiseren.

Als commissie zullen we de ontwikkeling in de gaten blijven houden en op het moment dat het verantwoord is het programma voor 2022 bekend maken.

Ook bij de ingevulde enqueteformulieren werden interessante voorstellen gedaan, bijv. de Markerwadden. Suggesties zullen we op bruikbaarheid beoordelen en letten op regionale spreiding. Dit nadat het bestuur een besluit heeft genomen over het totaal van de ontvangen reacties.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman
Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Algemeen

Gorinchem mooiste vestingstad van Nederland

In de loop van augustus werd bekend dat Gorinchem de mooiste vestingstad van Nederland is. Naast de toewijzing in het kader van de Hollandse Waterlinie als Werelderfgoed op 26 juli is dit voor de vestingstad een fraaie oogst.

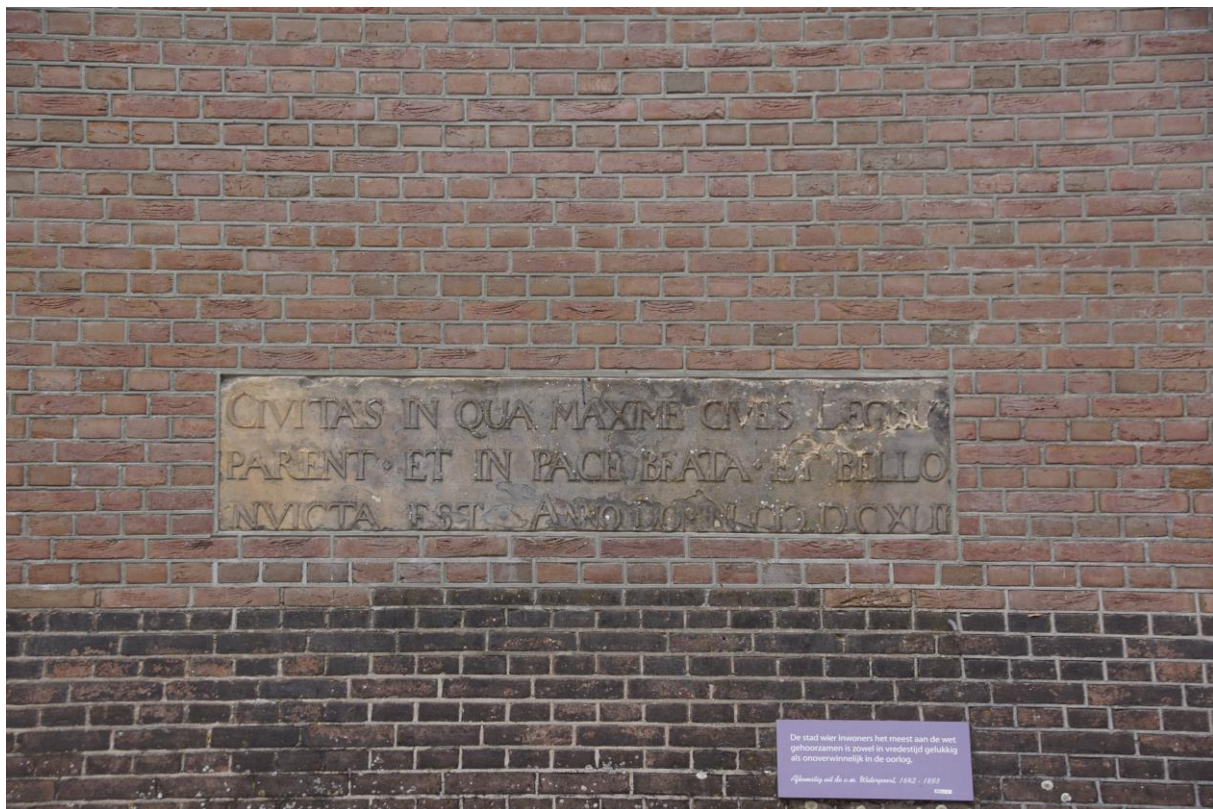
Wat Gorinchem bijzonder maakt is dat het de grootste vestingstad van Nederland is die wat de vestingwerken nog vrijwel geheel in tact is gebleven. Twee bastions zijn geheel of gedeeltelijk verdwenen. Pas in 1959 werd de status van vesting in Gorinchem opgeheven. Dat zorgde er voor dat tot ver na WO II de vesting in stand bleef terwijl in andere vestingsteden de wallen al werden geslecht en in beslag werden genomen voor woningbouw. De bezetter heeft medio 1941 wel een bres geslagen in de vestingmuur om sneller vanuit de vesting bij het water te kunnen komen. Dat gat is daarna nooit meer dichtgemaakt en maakt nu deel uit van een wandelroute.

Gorinchem ligt strategisch op het drie „landen” punt van Holland, Gelderland en Brabant. De Lingehaven slijt de vesting in twee delen.

De VWG is een keer in Gorinchem geweest toen het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden nog een kantoor had in de Doelen aan de Molenstraat in Gorinchem.

De Lingehaven met de Boven Merwede op de achtergrond (afbeelding ve)

Gevelsteen uit de voormalige Waterpoort, de steen is nu ingemetseld in de vestingmuur (afbeelding ve) „De stad wier bewoners het meest aan de wet gehoorzamen is zowel in vredetijd gelukkig als onoverwinnelijk”.

VWG Online

In augustus kwam het verzoek binnen of er iemand bereid was een gastcollege te geven voor studenten die in Zuid Afrika Nederlands studeren en dan tijdens hun studie een periode in Amsterdam verblijven. Het Zuid Afrikahuis vangt hen dan op verzorgt colleges in dat prachtige gebouw en zorgt ook voor een of meerdere excursies door Nederland. Door alle omstandigheden is dat fysieke programma uitgesteld. Toch werden er mogelijkheden gevonden om Nederland en Water met elkaar te verbinden. Zie het onderstaande verslag.

Een online lezing voor het Zuid Afrikahuis

In deze Corona tijd nemen vele organisaties hun toevlucht tot online bijeenkomsten. Zo is er ook een enorme ontwikkeling in webinars, waarbij degene die de lezing houdt gewoon thuis voor zijn laptopje zit en al dan niet met ondersteuning van een power point presentatie zijn, of haar verhaal vertelt. Hierop kan dan direct door de toehoorders, vanuit in principe de hele wereld, worden gereageerd en kan discussie plaatsvinden. Voor ondergetekende, die in de zeventiger jaren op de TU Delft is begonnen met computerprogrammatjes op ponskaarten in de enorme 64K computer in het hoofdgebouw te laden en dan de volgende ochtend moest kijken of het wat geworden was, is dit toch een enorme ontwikkeling.

Ik krijg een mail van Carol van Raalten dat het Zuid Afrikahuis in Amsterdam iemand zoekt die voor studenten uit Zuid-Afrika en Namibië iets kan vertellen over waterbouw en waterbeheer in Nederland. Het verhaal kan in het Nederlands worden gehouden, als ik maar niet te snel spreek. Ik heb door de jaren heen voor allerlei gezelschappen dit soort verhalen

gehouden en vind het nog steeds leuk om te doen, dus ik mail Carol dat ik het wil doen. Door omstandigheden kan ik op de afgesproken dag niet naar Amsterdam komen, dus ik houd de lezing vanuit mijn huis.

Onder de titel *Waterbeheer in laag Nederland. Van de terpen tot het eind van de 21^e eeuw* vertoon ik mijn power point plaatjes en vertel ik mijn verhaal. De controle van de Zoom sessie - Zoom is zeer geschikte software voor dit soort activiteiten – is bij het Zuid Afrikahuis, van waaruit ook de discussie wordt geleid. De studenten, die normaal gesproken voor een tour naar Nederland zouden zijn gekomen, volgen de lezing nu vanuit hun locatie in Zuid Afrika en Namibië. Carol kijkt vanuit zijn huis ook mee. Na afloop van de lezing krijg ik drie vragen. Twee vragen zijn inhoudelijk en bieden mij de gelegenheid om nogmaals erop in te gaan dat klimaat verandering belangrijk is, maar dat het toegewijde beheer en onderhoud in combinatie met regelmatig tijdige vernieuwing, waarvan eeuwenlang in ons land sprake is geweest, mijns inziens van aanzienlijk groter belang zijn. Daarbij is het de vraag, of onze veranderende samenleving in staat zal zijn dit de komende eeuwen naar behoren vol te houden. De derde vraag is of het verhaal van *Hans Brinker* klopt. Als schrijver van twee artikelen over dit onderwerp kan ik de vraagsteller naar behoren antwoord geven. Technisch verloopt alles perfect, wat mij nog steeds verbaast, want er zit vrijwel geen, of zelfs helemaal geen vertraging op de signalen en we kunnen ook direct discussiëren. Voor mij een wonder van techniek.

Bart Schultz

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen)

In de afgelopen weken heeft het waterschap het plan „Nieuwe Waterwerken” bij Zoutkamp gepresenteerd en toegelicht.

Het gaat om een nieuw gemaal bij de Hunsingosluis en het opnieuw in gebruik nemen van deze sluis. Ook wordt er aandacht besteed aan het verbeteren van de vismisgratie tussen het Hunsingokanaal, Reitdiep en het Lauwersmeer.

Als derde onderdeel wordt er het verbeteren van de verkeersveiligheid gekeken. De beschikbare ruimte vanaf de provinciale sluis tot aan de Hunsingosluis is beperkt om alle verkeersstromen goed te kunnen verwerken. Het vrachtverkeer neemt toe en wordt steeds zwaarder, fietsers maken gebruik van de weg om naar Lauwersoog of het Lauwersmeergebied te fietsen.

Het project kost € 27,5 miljoen en zal tussen 2022 en 2024 gerealiseerd worden.

Meer informatie is te vinden op de site: [Nieuwe Waterwerken Zoutkamp](#).

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Het waterschap stelt agrariërs in de gelegenheid om gewasbestrijdingsmiddelen die niet meer gebruikt mogen worden of al over de gebruiksdatum heen zijn tot medio december kosteloos in te leveren. Bestrijdingsmiddelen die in het oppervlaktewater terecht komen vormen een directe bedreiging voor de kwaliteit van het drinkwater.

Het gaat om een project van de twee waterschappen DOD en Vechtstromen, de provincie Overijssel en het drinkwaterbedrijf Vitens. De verwachting is dat er 280 agrariërs bereid zullen zijn om mee te werken aan deze inzamelactie.

Infrastructuur

Het Centraal Planbureau heeft aan de ,demissionaire, regering advies uitgebracht om geplande projecten aan rijkswegen zoals de aanleg van nieuwe weggedeelten in heroverweging te nemen.

Het CPB geeft dit advies na een gehouden onderzoek over de „nieuwe werkplek” nu en na de C – 19 periode. Het lijkt er sterk op dat het woon – werkverkeer sterk zal gaan veranderen en dat er minder verkeer op de weg zal zijn tijdens de traditionele spitsuren.

Er is een verschuiving gaande van werken op een kantoorlocatie naar werken aan huis. Ook al gaat het om enkele procenten van alle werknemers die hier gebruik van zouden kunnen maken het verschil op de weg zal aanzienlijk kunnen zijn. Als zou blijken dat dit structureel is dan heeft dat ook gevolgen voor het uitbreiden van de capaciteit op de weg die dan niet of minder snel nodig zou zijn. Uit het onderzoek blijkt dat werknemers op andere tijden kortere autoritten maken met andere bestemmingen om reden van het sociale verkeer.

Het CPB doet wel een aanbeveling om de infrastructuur van het spoorwegnet te verbeteren en de capaciteit daarvan uit te breiden. Een bekend knelpunt is het gedeelte tussen Deventer en Zutphen en tussen Ravenstein en Wijchen.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Het waterschap gaat tussen De Haandrik en de stad Gramsbergen aan een nieuwe inrichting van het gebied langs de Vecht werken. Het eerste deel betreft het zichtbaar maken van de nevengeul die tussen De Haandrik en de stad stroomt en het tweede deel is het opnieuw inrichten van het stadsfront waarbij de Vecht een prominente plaats krijgt. De stad wil de Vecht meer zichtbaar maken en maakt onderdeel uit van Brede Welvaart in het Vechtdal waar ruimte voor de Vecht een belangrijk aspect is.

Meer informatie is te vinden op: ruimtevoordevecht.nl

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

In drie dagen wandelen dijkgraaf Jeroen Haan en hoogheemraad Els Otterman van Amerongen naar Schoonhoven over de Lekdijk. Doel van deze 60 km. lange wandeltocht is om onderweg met deelnemers en organisaties in gesprek te gaan over het versterken van de dijk en het toekomstbestendig maken van het gebied: duurzaam en veilig. Thema's zijn de o.a.: ruimtelijke kwaliteit en het landschap.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

Evaluatie van hevige neerslag in juni verplaatst naar eind oktober. In juni viel met name in de kuststreek zeer veel regen met wateroverlast tot gevolg. In het evaluatierapport wordt gekeken naar de technische staat van de watersystemen en het optreden van crisisteam tijdens die dagen.

Het DB van het Hoogheemraadschap is van mening dat het voorliggende concept rapport nog niet volledig is en vraagt daarom om aanvullende gegevens.

Regen op komst (afbeelding Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier).

Het waterbeheerprogramma 2022 – 2027 is in te zien op de website van HHNK. Dit is het zesde waterbeheerprogramma. Het opstellen van een waterbeheerprogramma volgt uit de Waterwet, (straks de Omgevingswet) en het Bestuursakkoord Water.

Waterschap Amstel, Gooi & Vecht (Amsterdam)

Het waterschap doet net als andere waterschappen mee aan de energietransitie en wil geen aardgas meer gebruiken.

Meer zonne energie en windenergie, groen gas uit zuiveringsslib en warmte uit oppervlaktewater, drinkwater en afvalwater.

Bij de RWZI in Amsterdam wordt dagelijks 160 miljoen liter water gezuiverd, het afval levert 13 miljoen m³ biogas per jaar op. Dit is voldoende voor het jaarverbruik van 6.500 huishoudens in het Oude Westen van Amsterdam.

Groengasinstallatie bij de RWZI in Amsterdam (afb. van Waterschap Amstel, Gooi & Vecht)

Hoogheemraadschap van Rijnland (Leiden)

Op 14 september is het startsein voor het werk aan de Parallel Boulevard door wethouder Alkemade (gemeente Noordwijk) en hoogheemraad Van Faber (Hoogheemraadschap van Rijnland) gegeven.

In de komende jaren wordt er een nieuw riool aangelegd en komt er een infiltratietank met om het regenwater op te vangen en een drain tot een diepte van 6 meter die het grondwater regelt. Ook de gevelwand langs de boulevard wordt opgeknapt.

Op 14 september is begonnen met de start van de werkzaamheden aan de kademuren en de oude sluis in Spaarndam. De gemeente Haarlem stelde als eis dat de oude vorm en het karakter van de kademuren en de sluis behouden zou blijven.

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)

Bijzonder provinciaal Landschap Midden Delfland uitgebreid met zes locaties o.a. het Dakpark A 4 in Rotterdam, de Kerkpolder in Schipluiden, de Kerkbuurt in Schiedam en de Groene Zoom in Pijnacker – Nootdorp.

Door de locaties toe te voegen aan het Landschap Midden Delfland komt er in de Metropoolregio Den Haag – Rotterdam een groter gebied beschikbaar voor 2 miljoen inwoners in dit deel van de Randstad.

Het aaneenrijgen van het groene gebied in Midden Delfland is een initiatief van de Landschapstafel hier werken gemeenten, provincie Zuid Holland, Staatsbosbeheer, LTO, Zuid Hollands Landschap en het hoogheemraadschap van Delfland samen.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

Op Zeeuws Vlaanderen wordt het Uitwateringskanaal en de Passageule over een lengte van bijna 18 km. tussen Cadzand en Waterlandkerkje uitgebaggerd en schoongemaakt.

Het vrijkomende slib zal worden gebruikt om de voormalige zandwinput „de Lieter” op te hogen en als nieuwe natuur in te richten. Het gaat om een gebied van 12 hectare.

Algemeen:

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; vanaf april is er een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122)

2022: De Haarlemmermeer viel droog (1852)

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar

2024: Volledige ingebruikname Blankenbergertunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Noot: naar aanleiding van de gehouden enquête zijn ook interessante voorstellen ontvangen om aandacht aan te besteden.

Data:

Tot en met 24 oktober a.s. in Museum Gouda; Expositie: Koele Wateren, water als vriend en vijand. De animatiefilm „Gouda Atlantis” geeft een beeld hoe Gouda er uit komt te zien als de zeespiegel fors gaat stijgen.

<https://www.youtube.com/watch?v=Lxyl13gSAGo>

Vrijdag 8 oktober: Bijeenkomst van WaterHeritage in Utrecht.

Plaats van de bijeenkomst: Landhuis Stad!Park Oog in Al 1 3533 HE Utrecht

13.00 – 13.30 u: Ontvangst

13,45 – 14.15 u: Willem van der Ham zal een lezing houden over zijn recente publicatie: Reuzenarbeid.

14.15 – 15.15 u: Pitches en pauze

15.15 – 17.00 u: Wandeling door Utrecht onder leiding van Clarion Wgerif (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden)

17.00 u: afsluiting bij Molen De Ster

Aanmelden via: info@waterheritage.nl

Let op dit is een fysieke bijeenkomst. Hier gelden de regels conform de persconferentie van de premier en minister van 14 september.

Een bewijs van recente negatieve test, hersteld zijn van Covid 19, of een QR code met daarop het vaccinatiebewijs. Mag op de smartphone of op papier.

Meenemen van een ID kaart, rijbewijs of paspoort.

Dit jaar bestaat de VWG 30 jaar en SSF 35 jaar.

Hier zal opnieuw door middel van een gezamenlijk symposium aandacht aan worden geschonken: op **28 oktober** a.s. in de Geertekerk, Utrecht

Mocht u zich nog niet hebben opgegeven: wacht niet te lang! Er zijn nog plaatsen beschikbaar
Opgeven kan via deze link:

<https://www.halito.events/lustrumviering-ssf-vwg/nl/register>

Het thema: „Is de Waterwolf terug?”

De veronderstelde verandering van het klimaat zal aan de orde komen.

Let op dit is een fysieke bijeenkomst. Hier gelden de regels conform de persconferentie van de premier en minister van 14 september:

Een bewijs van een recente negatieve test, hersteld zijn van Covid 19, of een QR code met daarop het vaccinatiebewijs. Mag op de smartphone of op papier.

Meenemen van een ID kaart, paspoort of rijbewijs.

Van 31 augustus tot en met 3 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Thema: Inequality and the city.

Voor meer informatie zie: <https://www.uantwerpen.be/en/conferences/eauh2022/cfsp/>

Recent verschenen:

Historische atlas van Zeeland, Stad en Dorp land en water in vier eeuwen cartografie; Aad de Klerk (historisch geograaf) uitgever: Wbooks Zwolle 2021, isbn 978 94 6258435 8.

Het is een geheel herziene uitgave van het boek dat in 2015 verscheen. De kaarten bestrijken een periode van 1542 – 1949.

Wie bij de VoorjaarsExcursie van juni 2015 aanwezig is geweest heeft destijds in Zeeuws Vlaanderen al een lezing van Aad kunnen horen over de kust van Zeeuws Vlaanderen waar De excursie toen werd gehouden.

In het komende nummer van **OverHolland 21** gaat het over waterbeheer en Cultureel Erfgoed.

Plaatsen als Rotterdam en Venetië komen aan de orde omdat beiden in een delta liggen.

Vlaams Nederlands tijdschrift **De Lage Landen**: Water: vloek en zegen.

Lotte Jensen schrijft over de invloed van water op identiteit van Nederland

<https://www.de-lage-landen.com/>

Het boek is te bestellen. Als er belangstelling voor bestaat dan graag een mailbericht naar: info@waterstaatsgeschiedenis.nl

Dan kan dit nummer centraal worden aangeschaft en bestaat de mogelijkheid van „pakketkorting”.

Koninklijk Nederlands Waternetwerk: **Over waterkwaliteit gesproken**, verleden, heden en toekomst.

Auteurs: Herman Havekes, Diederik van der Molen, Marleen van Rijswijk en Willem Wensink.

Het is als e-book verschenen. Meer informatie: info@waternetwerk.nl

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Ten aanzien van berichten en mededelingen:

De Nieuwsbrief verschijnt 1 x per maand, het streven is op of kort na de 15^e van de maand.

Mocht u mededelingen willen laten opnemen dan is het prettig als u hier rekening mee wilt houden. Berichten die u wilt aanleveren voor plaatsing op de website: berichten zullen (als er aanbod is) op vrijdag worden verzonden aan de webmaster.

Vincent Erdin
secretaris VWG
15 september 2021